

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL VALSTYBINIO VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO FONDO TARYBOS 2021 M.
VEIKLOS ATASKAITOS**

2022-05-05 Nr. NV-1228

Vilnius

Ataskaitą teikia - Valstybinio visuomenės sveikatos stiprinimo fondo (toliau – Fondas) taryba.

Tikslas. Pristatyti Vyriausybei informaciją apie 2021 m. Fondo veiklą, kaip tai numatyta Valstybinio visuomenės sveikatos stiprinimo fondo nuostatuose, patvirtintuose Vyriausybės 2015 m. lapkričio 18 d. nutarimu Nr. 1197 „Dėl Valstybinio visuomenės sveikatos stiprinimo Fondo nuostatų ir Valstybinio visuomenės sveikatos stiprinimo Fondo tarybos sudėties patvirtinimo“

Dabartinė situacija. Fondas įsteigtas 2016 m. Fondo lėšomis finansuojamos veiklos (projektai) susijusios su Lietuvos gyventojų sveikatos išsaugojimu bei stiprinimu. Sveikatos sistemos įstatymo 38¹ straipsnyje nustatytas (pakeistas) Fondo finansavimas: vietoj nuostatų, įpareigojusių Vyriausybę kasmet nustatyti procentą nuo akcizo pajamų (už alkoholinius gėrimus bei tabaką) bei nuo lėšų, gautų iš loterijų ir azartinių lošimų mokesčio, nustatyta, kad *planuojant kiekvienų metų valstybės biudžetą, Fondui numatoma dalis praėjusių metų faktinių įplaukų iš akcizo pajamų už alkoholinius gėrimus ir apdorotą tabaką, bei dalis įplaukų nuo lėšų, gautų iš loterijų ir azartinių lošimų mokesčio*. Fondą administruoja Sveikatos apsaugos ministerija (SAM).

2021 metais Fondui skirta 3,351 mln. Eur. (2018 m. – 2,691 mln. Eur, 2019 m. – 3,087 mln. Eur; 2020 m.- 3,248 mln. Eur). 2022 metų Fondo sąmatą sudaro 3,302 mln. Eur.

Esmė. Pagrindiniai Fondo 2021 m. veiklos rezultatai:

- Fondo prioritetai: **visuomenės psichikos sveikatos stiprinimas, sveikos gyvensenos skatinimas, koronaviruso (COVID-19) ligos valdymas**. Finansuoti 39 projektai, iš kurių: 2 socialinės informacinės kampanijos projektai (skirta 1,4 mln. Eur), 37 prevenciniai projektai (skirta 1,4 mln. Eur), 6 mokslinių tyrimų projektai (skirta 373 tūkst. Eur). 99 proc. Fondui skirtų lėšų panaudoti projektų finansavimui. 1 proc. skirtas Fondo administravimui.

- 2021 m. Fondo lėšos buvo skirtos 2020 m. pasirašytų sutartinių įsipareigojimų vykdymui, t. y. jau 2020 m. atrinktų projektų vykdymui (paraiškų teikimo ir projektų atrankos ir sutarčių pasirašymo procesas dėl paskelbtos pandemijos užsitęsė), 5 prevenciniai projektai buvo neįvykdyti (4 projektų vykdytojai atsisakė vykdyti projektus dėl epidemiologinės situacijos šalyje, o vienas projektas nepasiekė numatytų veiklos rezultatų, todėl iš jo buvo pareikalauta sugrąžinti projekto vykdymui skirtas lėšas), taip pat dėl epidemiologinės situacijos šalyje projektų vykdytojai negalėjo įgyvendinti visų numatytų veiklų arba jas įgyvendino mažesne nei planuota apimtimi atitinkamai sutaupant suplanuotas lėšas. 2021 m. buvo įsisavinta apie 85 proc. Fondui skirtų lėšų.

- Visuomenės psichikos sveikatos stiprinimo prioriteto** projektuose pagrindinis dėmesys skirtas vaikams, turintiems raidos sutrikimų, pedagogų, statutinių pareigūnų psichoemocinio klimato gerinimui, tabako gaminių ir el. cigarečių vartojimo prevencijai ir ankstyvajai intervencijai, nuotolinės ergoterapijos mokymams, azartinių lošimų, psichoaktyviųjų medžiagų prevencijai, žalos mažinimo mokymams, nevaisingumo ar krizinio neštumo situacijų valdymui ir kt.

- ✓ Projektai apėmė virš 15 veiklų formų, į jas įtraukta daugiau kaip 19 tūkst. asmenų (pasiekta virš 820 tūkst. asmenų) iš 20 tikslinių grupių.

- ✓ Sukurti šie produktai: parengta rekomendacinė knyga „*Stresinių ir konfliktinių situacijų valdymas darbinėje ir asmeninėje aplinkoje*“ (<https://ppmcentras.lt>); parengtas 6 mokomųjų filmų

ciklas „Efektyvi pagalba įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems vaikams“ (<https://projektaisvietimui.lt>); parengta 40 azartinių lošimų prevencijos specialistų-konsultantų; parengta 10 specializuotų šviečiamojo pobūdžio vaizdo klipų vaikams ir jaunimui apie azartinius lošimus ir priklausomybę nuo jų (www.nepriklausau.lt); įrašyta 10 seminarų gimnazistams bei tėvams ir mokytojams apie lošimus ir priklausomybę nuo jų (Lietuvos priklausomybės ligų instituto paskyroje); parengti ergoterapijos nuotoliniai užsiėmimai (<https://savarankiski.lt>); išleista pirmoji lietuviška knyga, skirta perinatalinei netekčiai „Didesnio skausmo nebūna. Atsakymai, pagalba ir viltis, netekus kūdikio“ (www.kudikionetektis.lt).

• **Sveikos gyvensenos skatinimo prioriteto** projektuose pagrindinis dėmesys skirtas traumų ir sužalojimų prevencijos stiprinimui, vaikų dienos režimo įpročių formavimui, netaisyklingos laikysenos profilaktikai, vaikų ir jaunimo lytinės sveikatos stiprinimui, sveikatos raštingumo didinimui, skiepijimo aprėpčių didinimui, vaikų ir jaunimo su negalia fizinio aktyvumo skatinimui ir kt.

✓ Projektų veiklomis pasiekta virš 256 tūkst. asmenų iš 15 skirtingų tikslinių grupių, iš jų apie 29 tūkst. asmenų tiesiogiai dalyvavo projektuose. Veiklos apėmė virš 15 skirtingų veiklos formų.

✓ Sukurti šie produktai 14 video paskaitų griuvimų prevencijos klausimais (www.niastudija.lt bei Youtube kanale (<https://tinyurl.com/ycktsnrv>)); traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencijos metodika (www.inspiramokymai.lt); sudarytas savaitinis pratimų kompleksas (www.reabilitacija.lt); sukurtas internetinis žaidimas „Leonardo pamokėlės“ ikimokyklinio ir pradinio ugdymo vaikams apie saugų elgesį prie vandens (<https://saugumasvandenyje.lt/>); parengtos metodinės rekomendacijos pedagogams lytiškumo ugdymui ir rengimui šeimai (www.ivairovesnamai.lt/istekliu-baze); parengti 5 edukaciniai leidiniai sveikatos raštingumo klausimais apie kaulų sveikatą, kaip sustiprėti po vėžio gydymo, kaip įsitraukti į savo ar artimojo sveikatos priežiūros ir gydymo procesą ir pan. (www.pola.lt).

• ***Vykdytos tęstinės socialinės informacinės kampanijos „Rinkis gyvenimą“ ir „Koronaviruso (COVID-19) informacijos sklaida šalies žiniasklaidos priemonėse“.***

Nauda:

• Tėvai, turintys vaikų su autizmo spektro sutrikimu, bei specialistai, dirbantys su tokiais vaikais pagerino žinias, kurios reikalingos tokių vaikų ugdymui, aplinkos pritaikymui, elgesio korekcijai ir kt.

• Virš 300 ugdymo įstaigų darbuotojų ir virš 50 policijos pareigūnas pagerino įgūdžius dėl atsparumo neigiamiems psichosocialiniams profesinės rizikos veiksniams. Po dviejų savaitių dalyvavimo programoje policijos pareigūnams sumažėjo subjektyviai suvokiamas stresas, o po mėnesio sumažėjęs nuovargis, depresiškas bei susierzinimas, lyginant su policijos pareigūnais, nedalyvavusiais šioje programoje grupė.

• Virš 3 tūkst. mokinių padidėjo kritinis mąstymas apie azartinius lošimus. Pasiteisino jaunimo įgalinimas vesti azartinių lošimų prevencijos užsiėmimus - jaunųjų lyderių vedami užsiėmimai sulaukė absoliučios daugumos (92 proc.) teigiamų atsiliėpimų. Taip pat virš 1 tūkst. tėvų bei arti 400 pedagogų pagerino supratimą apie priklausomybės išsivystymo azartiniams lošimams fiziologiją.

• Virš 3,2 tūkst. šeimų, patiriančių krizinį nėštumą, gavo psichologo, psichosocialinę, teisinę ar kita kompleksinę pagalbą, kurią vertino labai pozityviai.

• Projekte „Lietuvos moksleivių taisyklingos laikysenos įgūdžių formavimas, pasitelkiant CANTIENICA® metodą“ dalyvavo arti 300 vaikai. Rezultatai parodė teigiamą CANTIENICA mankštų poveikį mokinių laikysenai.

• Virš 2,2 tūkst. vaikų ir 150 vyresnio amžiaus asmenų, pagerino žinias apie sveikos gyvensenos įpročius, kaip elgtis ir kur kreiptis iš tikrų nelaimingam atsitikimui ir kt.

• Apie 18 specialistų pagerino kompetenciją lytiškumo ugdymo temomis darbui su mokiniais ir virš 2,3 tūkst. mokinių pagerino žinias šioje srityje.

- Onkologinėmis ligomis ir lėtinėmis inkstų ligomis sergantieji pagerino sveikatos raštingumą: mokymo reginiuose dalyvavo virš 2,2tūkst. asmenų, tikslines konsultacijas gavo 100 dalyvių, o informaciją apie sveikatą ir projekto veiklas gavo ne mažiau kaip 15 tūkst. asmenų.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlytume klausimą teikti Vyriausybės pasitarimui.

Patarėja

Aurelija Urbonienė

Aurelija Urbonienė, tel. +37070663813, el. p. aurelija.urboniene@lrv.lt